

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **X. Y.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 11. 2019, č. j. 60 Az 1/2019 - 30,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalobci se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaný se kasační stížností domáhá zrušení rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 11. 2019, č. j. 60 Az 1/2019 - 30, kterým bylo zrušeno jeho rozhodnutí ze dne 31. 7. 2019, č. j. OAM-95/ZA-ZA11-ZA08-2018, jímž žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a ani § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v relevantním znění (dále jen „zákon o azylu“), a věc byla vrácena žalovanému k dalšímu řízení.

[2] Krajský soud ze správního spisu konstatoval, že žalobce opustil zemi původu coby dítě spolu se svou matkou v roce 1993. Následně žalobce čtyři roky pobýval ve Spolkové republice Německo a do České republiky přicestoval v roce 1997 na základě povolení k dlouhodobému pobytu. V roce 2006 získal povolení k pobytu trvalému. V letech 2011 a 2012 žalobce pobýval ve výkonu trestu odnětí svobody za „*maření soudního rozhodnutí a vyhrožování*“. V roce 2015 vycestoval do země původu, kde si vyřídil nový cestovní doklad. V důsledku uvedeného odsouzení bylo žalobci v roce 2017 povolení k trvalému pobytu zrušeno.

[3] Žalobce následně dne 29. 1. 2018 podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. Při pohovoru konaném dne 14. 2. 2018 na podporu této žádosti uvedl, že jeho matka měla v Bělorusku problémy s určitými vlivnými osobami. Žalobce byl v té době dítě, a proto

s těmito osobami sám potíže neměl. Žalobce má v České republice družku, českou občanku, která byla na rodičovské dovolené. Se svou družkou žalobce v době vedení pohovoru již dva roky sdílel společnou domácnost a pečoval o jejího syna (otec dítěte se na jeho výchově nepodílel). V České republice žije také žalobcova matka, která se živí výcvikem koní a jezdců, avšak v důsledku prodělaného zánětu mozkových blan v roce 2005 vyžaduje občasnou pomoc. Žalobcova matka sdílí společnou domácnost se svým přítelem. V roce 2015 při dvoutýdenní návštěvě Běloruska za účelem vyřízení nového cestovního dokladu byl žalobce informován, že proti němu je od roku 2008 vedeno trestní stíhání pro nenastoupení do armády. Vojíci jej následně každý týden hledali u jeho babičky, popř. u jeho strýce. Žalobce vyjádřil obavy z možného odsouzení a nástupu do vězení v zemi původu. Uvedl také, že nehovoří rusky, v Bělorusku nikoho nezná a o této zemi nic neví.

[4] Krajský soud dále odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017 – 36 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nsosud.cz), podle něhož rozhodnutí žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany nemůže obstát, pokud žalovaný řádně neprovede pohovor s žadatelem ani řádně nezhodnotí obstarané informace o zemi původu z pohledu jednotlivých forem mezinárodní ochrany. Zároveň podle krajského soudu platí, že pokud nelze určité tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu doložit, ale ani vyvrátit listinnými či jinými důkazy a žadatel splní podmínky uvedené v čl. 4 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“), žalovaný je povinen z takového tvrzení vycházet (rozsudek Nejvyššího správního soudu 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS).

[5] Ve světle těchto východisek krajský soud přistoupil k posouzení jednotlivých žalobních námitek a konstatoval, že sice nezpochybňuje závěr žalovaného, dle něhož samotný požadavek nástupu povinné vojenské služby ani případné sankce za její nenastoupení nepředstavují bez dalšího pronásledování ve smyslu čl. 9 kvalifikační směrnice, pokud se tak ovšem neděje způsobem porušujícím lidská práva (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012 - 44, usnesení téhož soudu ze dne 15. 6. 2016, č. j. 4 Azs 72/2016 - 29, a ze dne 8. 8. 2018, č. j. 10 Azs 168/2018 - 36).

[6] Žalovaný se podle krajského soudu v tomto ohledu spokojil se závěrem, dle něhož dvoutýdenní pobyt žalobce v Bělorusku za účelem vyřízení cestovního dokladu je dostatečným důkazem toho, že žalobci v zemi původu v souvislosti s nesplněním branné povinnosti trestní stíhání nehrozí. S tímto hodnocením se krajský soud neztotožnil. Pouhá skutečnost, že žalobce nebyl v tomto relativně krátkém časovém úseku okamžitě kontaktován samotnou vojenskou policií (popřípadě jinými státními orgány) či přímo zadržen, o možném vedení trestního stíhání vůči žalobci nic nevypovídá. Žalobcovo tvrzení, dle něhož mu byl na úřadě, kde si vyřizoval cestovní doklad, předložen k podpisu dokument, v němž se zavázal, že se trestnímu stíhání nebude vyhýbat (resp. že si je vědom povinnosti dostavit se k soudnímu jednání), svědčí spíše o opaku, přičemž žalovaný toto tvrzení v podstatě nevyvrátil jinak, než pouhým konstatováním, že je s ohledem na přehled

pokračování

běloruských státních orgánů o příjezdech a odjezdech svých občanů přes hranice nepovažuje za pravděpodobné. Takový závěr vyhodnotil krajský soud jako zkratkovitý a nedostatečně podložený.

[7] Za zásadní nedostatek potom krajský soud považoval to, že žalovaný nic dalšího nezjišťoval k otázce, jakým způsobem běloruské státní orgány proti odpíračům vojenské služby postupují, resp. zda žalobci v tomto ohledu hrozí takové zacházení, které by již bylo možné podle zmiňované judikatury za pronásledování považovat (zprávy o zemi původu založené ve správním spisu jsou v tomto ohledu pro svoji obecnost podle krajského soudu zcela nedostatečné). Ve vztahu k možným postihům vůči žalobci je zapotřebí vzít v úvahu také další specifické rysy daného případu, jakými jsou skutečnost, že žalobce je v zemi původu fakticky cizincem (od útlého dětství v Bělorusku nežil a neovládá tamní jazyk), jakož i možné pronásledování s ohledem na protirežimní postoje jeho rodičů.

[8] Právě s potížemi žalobcových rodičů v zemi původu pak podle krajského soudu souvisí druhé pochybení žalovaného, který se těmito tvrzeními v podstatě nijak nezabýval. Ačkoli žalobce při pohovoru dne 14. 2. 2018 uvedl coby důvod odjezdu ze země původu problémy matky s tamními vlivnými osobami, žalovaný se ho v této souvislosti dotazoval pouze na to, zda měl před odjezdem podobné problémy i sám žalobce (ten uvedl, že z důvodu nízkého věku nikoli). Blíže se této otázce žalovaný již nevěnoval. Nabízelo se přitom především zjišťování povahy potíží žalobcových rodičů, k čemuž žalovaný mohl provést i výsledky žalobcovy matky, popřípadě zjišťování možných konsekvencí ve vztahu k žalobci samotnému. Krajský soud měl za to, že rodinní příslušníci osob vystupujících proti vládnoucímu režimu mohou představovat sociální skupinu ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 5. 2004, č. j. 5 Azs 63/2004 - 60, publ. pod č. 364/2004 Sb. NSS, a ze dne 21. 3. 2012, č. j. 6 Azs 3/2012 - 45). Krajský soud k tomu dále poznamenal, že přestože se žalovaný v přípisu ze dne 10. 4. 2019 dotazoval Ministerstva zahraničních věcí mimo jiné na to, zda běloruské státní orgány obtěžují rodinné příslušníky osob, které jsou pro údajnou protiprávní činnost předmětem jejich zájmu, tento dotaz směřoval především k ověření žalobcova tvrzení, že vojenská policie pravidelně hledá žalobce v bytě jeho babičky a strýce (v tomto duchu ostatně Ministerstvo zahraničních věcí odpovědělo, že takové případy dokumentovány jsou).

[9] Ani ve vztahu k možnému udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu z důvodu hrozby uvěznění za nesplnění branné povinnosti nepovažoval krajský soud hodnocení žalovaného o nepravděpodobnosti trestního stíhání žalobce za dostatečné. Žalovaný se měl zabývat otázkou, zda by případné sankce za nesplnění branné povinnosti vůči žalobci – s přihlédnutím k minulosti jeho rodičů v zemi původu – nedosahovaly intenzity mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Ze zprávy ministerstva zahraničí Spojených států dne 13. 3. 2019, která je součástí spisového materiálu, přitom vyplývá, že situace osob vězněných v běloruských věznicích (zejména pak osob vězněných z politických důvodů) je přinejmenším tristní. Krajský soud zdůraznil, že žalobcova situace je specifická též tím, že neovládá ruský jazyk, což ve výsledku může znamenat jeho úplnou sociální izolaci.

[10] K otázce možných důvodů pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu krajský soud zdůraznil, že ačkoli k nepřiměřenému zásahu do

soukromého a rodinného života cizince může v zásadě dojít až v důsledku dlouhodobého zákazu pobytu na území ČR, nelze vyloučit, aby v určitých případech takový zásah představovalo již samotné vycestování cizince (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 - 71). Žalovaný však v tomto ohledu uvedl v podstatě pouze tolik, že žalobcova matka jeho péči nevyžaduje, neboť tu zajišťuje především její přítel, a že žalobcova partnerka má nárok na peněžitou pomoc v mateřství a rodičovský příspěvek. K tomu žalovaný podle krajského soudu doplnil již jen holé citace z judikatury Nejvyššího správního soudu a uzavřel, že žalobce má svou pobytovou situaci řešit prostřednictvím institutů zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v relevantním znění (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). I toto hodnocení považoval krajský soud za zcela nedostatečné. Žalovaný – aniž by jakkoli zpochybnil, že žalobce v České republice vede rodinný život – se zcela vyhnul hodnocení reálného dopadu nutnosti vycestování žalobce na fungování žalobcovy rodiny. Zejména ve vztahu k žalobcově partnerce a jejímu dítěti, o něž oba pečují, tuto úvahu redukoval na pouhé konstatování, že žalobcova partnerka má nárok na příspěvky od státu, i když žalobce netvrdil, že by tomu tak nebylo (ovšem žalovaný se na to ani neptal). Jelikož žalovaný k žalobcově rodinné situaci (vztahům mezi rodinnými příslušníky žalobce, jejich vzájemné závislosti, faktické možnosti přesunu rodiny do Běloruska apod.) v podstatě nic bližšího nezjišťoval, nebylo podle krajského soudu možné jednoznačně uzavřít, že žalobcovo vycestování do země původu samo o sobě do jeho soukromého a rodinného života nepřiměřeným způsobem nezasáhne. Žalovaný nadto ve svých úvahách zcela pominul, že žije-li žalobce v České republice již od dětství, je zde zcela integrován a patrně zde má i veškeré další sociální vazby; tuto skutečnost přitom podle krajského soudu nelze vnímat izolovaně, nýbrž ve spojení s dalšími relevantními okolnostmi posuzované věci.

[11] Na rozdíl od žalovaného krajský soud neshledal účelovost žádosti o mezinárodní ochranu v tom, že ji žalobce podal až po zrušení jeho povolení k trvalému pobytu. Naopak, s přihlédnutím ke skutečnosti, že žalobce opustil zemi původu se svou matkou již jako dítě v roce 1993 a v České republice později pobýval na základě povolení k trvalému pobytu (neměl tedy po celou dobu faktický důvod se mezinárodní ochrany domáhat), považoval krajský soud jeho postup za naprosto pochopitelný.

[12] Krajský soud proto uzavřel, že žalovaný v posuzovaném případě nezjistil dostatečně skutkový stav věci a jeho závěry o nedůvodnosti žalobcovy žádosti o udělení mezinárodní ochrany tak nemají dostatečný podklad v obsahu správního spisu.

[13] Žalovaný (stěžovatel) napadá rozsudek krajského soudu kasační stížností, v níž odkazuje na důvody dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[14] Stěžovatel se závěry soudu nesouhlasí. Krajský soud podle jeho názoru neuvedl, z jakých konkrétních zjištění dovozuje, že by právě v případě žalobce bylo prokázáno, že coby osoba vyhýbající se vojenské službě by byl prokazatelně za tento čin vystaven nepřiměřeně přísnému trestu z důvodu jeho rasy, náboženství, státní příslušnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě nebo politických názorů.

[15] Stěžovatel v žalobou napadeném rozhodnutí vycházel dle svého přesvědčení z dostatečně zjištěného skutkového stavu a v dostatečném rozsahu se zabýval tvrzenými

pokračování

důvody žádosti o udělení mezinárodní ochrany. I s odkazem na mezinárodní úmluvy poukázal na to, že brannou povinnost je třeba řadit mezi legitimní občanské povinnosti. Soud ani sám žalobce ostatně nezpochybnili, že vyhýbání se nástupu vojenské služby, byť by bylo trestné, není důvodem k udělení mezinárodní ochrany. Stěžovatel považuje odůvodnění napadeného rozsudku za nepřezkoumatelné.

[16] Stěžovatel dále považuje požadavek soudu týkající se dalších specifických okolností daného případu, jakož skutečnost, že žalobce v zemi původu od dětství nežije a neovládá tamní jazyk, jakož i protirežimní činnost jeho rodičů, vzhledem k azylovému příběhu žalobce, za azylově irelevantní. Taková argumentační konstrukce se stěžovateli jeví jako neakceptovatelná. Již jen tato kombinace činí argumentaci soudu dle názoru stěžovatele vnitřně rozpornou a nepřezkoumatelnou. Žalobce je i nadále občanem Běloruska a k tomu se váže i jeho státoobčanská povinnost výkonu vojenské služby, které si byl žalobce dobře vědom. Žalobce jakožto zletilá osoba neodvíjí svůj příběh od příběhu svých rodičů, pouze uvedl, že s nimi přicestoval jako dítě a od té doby žije v ČR. Navíc ani jednomu z jeho rodičů nebyla mezinárodní ochrana v ČR přiznána.

[17] To, že se žalobce při vyřizování cestovního dokladu na úřadě zavázal, že se trestnímu stíhání nebude vyhýbat, stěžovatel považuje za objektivní skutečnost, neboť žalobce si v zemi původu zcela jistě nepřebírá poštu, a tak běloruské orgány využily této možnosti náhradního doručení, což dle názoru stěžovatele jistě není v rozporu s běloruskými zákony a navíc se jistě nejedná o pronásledování z azylově relevantních důvodů.

[18] Stěžovatel připomíná, že ani snaha vyhnout se nástupu do armády není sama o sobě důvodem k udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, zejména pokud povinnost ji nastoupit se týká všech obyvatel země bez ohledu na jejich rasu, národnost, náboženství či politické přesvědčení. Branná povinnost je zcela legitimní občanskou povinností, což uznává nejen Úmluva o právním postavení uprchlíků (Ženevská úmluva), ale i Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle Příručky UNHCR k postupům a kritériím pro určování postavení uprchlíka *„člověk jasně není uprchlíkem, pokud jeho jediným důvodem pro dezerci či vyhýbání se nástupu vojenské služby je jeho averze vůči vojenské službě nebo strach z boje“*.

[19] Dále v této souvislosti stěžovatel odkazuje na zákonné normy Běloruska týkající se nástupu a výkonu vojenské služby. Dle Informace OAMP MV ze dne 25. 11. 2019, která má obsahovat překlad vybraných částí příslušného zákona Běloruské republiky týkající se vojenské povinnosti a vojenské služby, jsou k vojenské službě a službě v náhradní záloze povinni občané mužského pohlaví ve věku od 18 let do 27 let, kteří byli odvedeni, nebo mají být odvedeni a kteří nejsou v zálohách. Stěžovatel poukazuje na to, že žalobci bylo v době podání kasační stížnosti 31 let. Stěžovatel dále bez dalšího komentáře cituje z uvedeného zákona, že u občanů, kteří nejsou v záloze a kteří se vyhýbají povolání k základní vojenské službě nebo službě v náhradní záloze až do dosažení 27 let věku nebo neplní zákonem stanovené povinnosti ve vztahu k odvodu, v důsledku čehož jim není možné zaslat oznámení o opatřeních souvisejících s povoláním k základní vojenské službě, službě v náhradní záloze, může okresní povolávací komise poté, co tito občané dovrší 27 let, na základě posouzení okolností souvisejících s takovým porušením předpisů,

rozhodnout o tom, že tito občané neabsolvovali vojenskou službu na základě povolání, aniž k tomu měli zákonné důvody; takové rozhodnutí přijme na základě pravomocného rozsudku soudu, který konstatuje, že se občan vyhýbá vojenské službě.

[20] Stěžovatel dále poukazuje na překlad jediného odstavce z informace Spolkového úřadu pro migraci a uprchlíky (BAMF) SRN z května 2019, o Bělorusku, který stěžovatel rovněž přiložil ke kasační stížnosti a v němž se mj. uvádí, že kdo odmítá službu se zbraní z důvodu svědomí, může absolvovat náhradní vojenskou službu. Tyto osoby jsou například zařazeny do dopravních nebo stavebních složek armády. Zákon, který nabyt platnosti v červenci 2016, zavedl institut civilní náhradní služby. Důvodem pro odeprání vojenské služby musí být neslučitelnost nošení zbraně s vlastním náboženským cítěním. Délka civilní náhradní služby je oproti normální vojenské službě dvojnásobná. U absolventů vysokých škol činí délka civilní náhradní služby 24 měsíců, u osob bez vysokoškolského vzdělání to je 36 měsíců.

[21] Z překladu vybraných ustanovení trestního zákoníku Běloruské republiky, rovněž přiloženého ke kasační stížnosti, potom stěžovatel cituje, že trestný čin vyhýbání se povinností spojeným s povoláním k vojenské službě se trestá peněžitým trestem nebo arestem nebo omezením osobní svobody na dobu do dvou let nebo trestem odnětí svobody na stejnou dobu. Trestný čin vyhýbání se povinností souvisejícím s odvodem/vojenskou evidencí se trestá peněžitou pokutou nebo arestem.

[22] Stěžovatel dodává, že v průběhu správního řízení nebyly zjištěny okolnosti nasvědčující tomu, že by žalobci hrozilo pronásledování pro jeho nenastoupení vojenské služby. Navzdory tvrzenému zájmu vojenské správy si žalobce v zemi původu bez problémů vyřídil nový cestovní doklad a zemi opustil přes kontrolovaný hraniční přechod, a to s nově vydaným běloruským pasem. Takový sled událostí podle stěžovatele nesvědčí o vážném, skutečném zájmu státu žalobce zadržet či postihnout v souvislosti s jeho nenastoupením vojenské služby.

[23] Dále stěžovatel namítá, že dle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu údajně rodinný život založený na území ČR není azylově relevantním důvodem. Podle přesvědčení stěžovatele rodinné vazby cizince na území ČR nejsou důvodem pro udělení mezinárodní ochrany v žádné její formě. Čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod neukládá státu všeobecný závazek respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu, resp. napomáhat rozvíjení vztahů mezi nimi.

[24] Dále stěžovatel odkazuje na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2016, č. j. 6 Azs 167/2016 – 31, podle něhož „[z]ároveň je třeba poukázat i na stěžovatelem citovaný rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. 6. 2011 Nuñez proti Norsku (stížnost č. 55597/09), v němž bylo shledáno, že pokud byl rodinný život založen v době, kdy dotčené osoby věděly, že jejich imigrační status je takový, že jejich rodinný život v dané zemi je od počátku nejistý, je zásah do soukromého a rodinného života cizince v podobě vyhoštění nepřiměřený pouze výjimečně. Tím spíše to bude platit pro řízení o žádosti o mezinárodní ochranu, jehož pro žadatele nepříznivý výsledek není spojen s bezprostřední nutností opustit území České republiky“. Výtky soudu vůči rozhodnutí stěžovatele tak stěžovatel považuje za irelevantní.

pokračování

[25] Krajský soud dle názoru stěžovatele nehodnotil situaci žalobce komplexně a pominul právě ty skutkové okolnosti předkládaného azylového příběhu, které svědčí o důvodnosti závěru stěžovatele o účelovém vygradování tohoto azylového příběhu a o nadhodnocení obav žalobce. Krajský soud nevzal v potaz období života žalobce a jeho postup poté, kdy se rozhodl zemi opustit. I ty však dle názoru stěžovatele dotvářejí celkový obraz prezentovaného azylového příběhu, byť je soud přehlíží jako marginální a byť je žalobce ve své výpovědi neakcentuje.

[26] Stěžovatel má za to, že v nynějším případě soud nesprávně posoudil právní otázky a vyslovené závěry nepodložil dostatečnými důvody, což činí napadený rozsudek nepřezkoumatelným. Soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, popřípadě minimálně není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy, jež by soud k vyslovenému závěru opravňovaly, byly v řízení provedeny. Důkaz, na který soud v rozsudku odkazuje, nezákonnost postupu a rozhodnutí stěžovatele podle jeho názoru nedokládá.

[27] Stěžovatel je rovněž přesvědčen, že jeho kasační stížnost naplňuje kritéria přijatelnosti, neboť krajský soud hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva a nerespektoval ustálenou judikaturu. Stěžovatel tedy navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[28] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[29] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen k tomu pověřenou osobou s příslušným právnickým vzděláním (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[30] Nejvyšší správní soud se ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístež změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele*.

[31] Nejvyšší správní soud neshledává v kasační stížnosti dostatečné argumenty svědčící pro její přijatelnost, přičemž nesouhlasí se stěžovatelem, že by krajský soud v posuzované věci hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva či nerespektoval ustálenou judikaturu.

[32] Stěžovateli lze jistě v obecné rovině přisvědčit, jak potvrzuje i krajský soud, že samotné plnění branné povinnosti (bez dalších souvislostí) podle judikatury Nejvyššího správního soudu i Soudního dvora EU se nepovažuje za důvod pro udělení azylu ani doplňkové ochrany, pokud se jedná o plnění takové povinnosti v regulérní armádě demokratického státu, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a pokud případné odpírání výkonu takové vojenské služby z důvodu svědomí není trestáno nepřiměřenými sankcemi. Podrobení se takové povinnosti potom samo o sobě nezakládá pronásledování ani vážnou újmu ve smyslu § 12 a § 14a zákona o azylu. Branná povinnost spojená s účastí na ozbrojeném konfliktu by naopak za určitých okolností mohla být významná z pohledu možného pronásledování z azylově relevantních důvodů ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, který musí být vykládán v souladu s čl. 9 kvalifikační směrnice, jak konstatoval krajský soud. Podle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice může být za pronásledování mimo jiné považováno právě trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení (vyklučující klauzule) uvedené v čl. 12 odst. 2 této směrnice. Dále podle čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) kvalifikační směrnice mohou být za pronásledování obecně považována také právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem, a také nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání [včetně případného takového nepřiměřeného trestání odepření výkonu vojenské služby z důvodu svědomí; k těmto otázkám viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2015, č. j. 5 Azs 158/2015 - 24, a ze dne 26. 2. 2016, č. j. 5 Azs 168/2015 - 36, nebo rozsudek Soudního dvora ve věci *Shepherd*, C-472/13, zabývající se výkladem obdobných ustanovení předchozí kvalifikační směrnice, tj. čl. 9 odst. 2 písm. b), c) a e) směrnice Rady 2004/83/ES; pokud jde o souvislost tohoto typu pronásledování s azylově relevantními důvody pronásledování dle čl. 10 kvalifikační směrnice srov. též rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 11. 2020, *EZ*, C-238/19, ECLI:EU:C:2020:945].

[33] Byť nelze tvrdit, že by v Bělorusku probíhal vnitřní či mezinárodní ozbrojený konflikt, je obecně známou skutečností, že se jedná o autokratický režim, jehož ozbrojené složky s čím dál větší brutalitou zasahují proti svým vlastním občanům projevujícím pokojným způsobem s tímto režimem nesouhlas a podrobují je systematicky svévolnému zatýkání, věznění a mučení. Bylo tedy povinností stěžovatele zabývat se na základě objektivních a zejména adresných informací o zemi původu tím, do jaké míry skutečně hrozí žalobci nástup vojenské služby a v jejím rámci jeho nedobrovolné zapojení do těchto represí v podobě násilného potlačování práv a svobod běloruských občanů. Zejména však Nejvyšší správní soud plně přisvědčuje krajskému soudu, že se měl stěžovatel jak při vedení pohovoru se žalobcem, tak při shromažďování a vyhodnocování relevantních informací o zemi původu zaměřit na otázku, zda žalobci v souvislosti s jím tvrzeným

pokračování

trestním stíháním běloruským orgány za nenastoupení výkonu vojenské služby nehrozí nepřiměřené trestní sankce ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. c) kvalifikační směrnice, a i v případě, že by tyto trestní sankce nepřiměřenými neshledal, musel by se stěžovatel dále zabývat otázkou, zda by případné uvěznění žalobce nepředstavovalo reálnou hrozbu vážné újmy v podobě mučení, nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu čl. 2 písm. f) a čl. 15 písm. b) kvalifikační směrnice [§ 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu] při vědomí, že běloruská zařízení, v nichž dochází k omezování osobní svobody, jsou takovým zacházením s vězněnými osobami, jak již bylo konstatováno, notoricky známa.

[34] Nejvyšší správní soud rovněž souhlasí s krajským soudem, že stěžovatel se měl v souvislosti s popsanou otázkou, ale i samostatně zabývat tím, zda by situaci žalobce v zemi původu dále nezhoršovala skutečnost, že se nacházel od roku 1993, tedy od dětství, mimo zemi původu, neovládá tamní oficiální jazyk, nemá k této zemi žádné vazby, a zejména, že jeho rodiče měli před odchodem ze země problémy s běloruskými státními orgány, takže je rovněž třeba posoudit, bez ohledu na to, zda a případně s jakým výsledkem byly v minulosti stěžovatelem vyhodnoceny žádosti o azyl či o mezinárodní ochranu rodičů žalobce, zda uvedená skutečnost nemůže v současných, stále se zhoršujících podmínkách diktátorského režimu v Bělorusku představovat i samostatný důvod k pronásledování žalobce ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, resp. ke vzniku skutečného nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu.

[35] Namísto toho, aby se stěžovatel všemi těmito otázkami důkladně zabýval a za účelem jejich posouzení prověřil azylový příběh žalobce během pohovoru s ním dostatečně kvalifikovanými a adresnými dotazy, jakož i tím, že shromáždí a následně vyhodnotí k těmto otázkám relevantní informace o zemi původu, omezil se skutečně pouze na ničím nepodloženou spekulaci, podle níž skutečnost, že žalobce nebyl během své krátké návštěvy v Bělorusku při kontaktu s běloruskými státními orgány zatčen a že mu bylo umožněno ze země vycestovat, nasvědčuje tomu, že mu v Bělorusku trestní stíhání nehrozí. Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem, že azylový příběh žalobce, jak ho doposud vyličil, aniž by byla jeho hodnověrnost stěžovatelem zpochybněna, naopak nasvědčuje tomu, že žalobce v zemi původu trestně, nebo přinejmenším soudně za vyhýbání se vojenské službě stíhán je. Není pravdou, že by krajský soud k této otázce bez dostatečných důkazů přijal konečný skutkový závěr, jak mu vytýká stěžovatel v kasační stížnosti. Naopak, krajský soud zcela správně poukazuje na to, že povinnost řádně zjistit skutkový stav k těmto nanejvýš relevantním otázkám měl stěžovatel a zcela na ni rezignoval. Až nyní společně s kasační stížností stěžovatel předkládá k těmto otázkám příslušné informace o zemi původu a je samozřejmostí, že tímto způsobem nemůže dodatečně napravit deficity svého rozhodnutí, zvláště pak, když není zřejmé, co z těchto, výše popsaných, informací vůbec dovozuje.

[36] Zcela je pak třeba odmítnout tvrzení stěžovatele, podle něhož rodinný život založený na území ČR není azylově relevantním důvodem. Pokud toto stěžovatel uvádí, zcela opomíjí § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, podle něhož se za vážnou újmu dle tohoto zákona považuje též, pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR. Nejvyšší správní soud připomíná, že, jak již ve své judikatuře mnohokrát konstatoval (viz např. usnesení ze dne 8. 11. 2018, č. j. 5 Azs 201/2017 – 37), důvod pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu zavedla ČR nad rámec a v rozporu s právní úpravou Evropské unie, která je vtělena

do čl. 15 kvalifikační směrnice, jemuž v zásadě odpovídají pouze důvody udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. a) až c) zákona o azylu (srov. rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. 12. 2014, *M'Bodj*, C-542/13, ECLI:EU:C:2014:2452), nicméně k tomuto rozporu se směrnici nemohou stěžovatel ani soudy přihlížet v neprospěch žadatele o udělení mezinárodní ochrany a musí tedy naopak tuto zákonnou úpravu dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu aplikovat.

[37] Nejvyšší správní soud se otázkou možného porušení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a tedy případného udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu žadateli o mezinárodní ochranu opakovaně zabýval. V rozsudku ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 – 71, na nějž odkazoval rovněž krajský soud, Nejvyšší správní soud uvedl, že je třeba „rozlišovat důvody, pro něž by v rozporu s mezinárodními závazky ČR bylo samotné vycestování cizince [§ 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu a § 179 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky] (...), od důvodů, pro něž by v rozporu s mezinárodními závazky bylo až případné vyhoštění tohoto cizince“. Jak dále Nejvyšší správní soud uvedl, „obvykle právě jen dlouhodobý zákaz pobytu na území ČR může v některých případech dosáhnout intenzity nepřiměřeného zásahu do soukromého a rodinného života, který si cizinec za dobu svého pobytu na území ČR vytvořil. (...) Při posuzování důvodů znemožňujících vycestování cizince by byl výjimkou z výše uvedených závěrů pouze případ, kdy by si stěžovatel vytvořil na území ČR takové rodinné či případně osobní vazby, že by nepřiměřeným zásahem do tohoto rodinného či soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR.“ Nejvyšší správní soud se skutečně v citovaném rozsudku dále vyjádřil v tom smyslu, že čl. 8 Úmluvy neukládá státu všeobecný závazek respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu, respektive napomáhat rozvíjení vztahů mezi nimi (srov. též např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 2. 2012, č. j. 2 Azs 38/2011 – 47). Při stanovení rozsahu povinností státu je však v každém případě nutné zvážit okolnosti konkrétní věci a posoudit, zda se nejedná o případ, kdy by nepřiměřeným zásahem do rodinného či soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR (srov. též navazující rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2013, č. j. 5 Azs 7/2012 – 28, a ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013 – 35). V rozsudku ze dne 18. 6. 2021, č. j. 5 Azs 162/2020 – 47, Nejvyšší správní soud doplnil, že pokud by se vycestování žadatele mělo dotknout i nezletilého dítěte, je v rámci uvedeného posouzení stěžovatel povinen zohlednit i mezinárodní závazky, které pro ČR vyplývají z Úmluvy o právech dítěte, zejména vzít v úvahu tzv. nejlepší zájem dítěte, tedy základní hledisko, které jsou smluvní strany Úmluvy o právech dítěte povinny promítnout do veškerého rozhodování, jež se přímo či nepřímo dotýká právě zájmů nezletilých dětí.

[38] Na tato posouzení ovšem stěžovatel, jak mu důvodně vytkl krajský soud, opět z větší části rezignoval, přiměřenost dopadů vycestování žalobce do jeho osobních a rodinných poměrů nehodnotil a pouze odkázal žalobce na jednotlivé instituty zákona o pobytu cizinců, aniž by však bylo zřejmé, zda a případně kterých z nich může žalobce, vzhledem ke své trestněprávní minulosti, pro niž mu bylo odňato povolení k trvalému pobytu, vůbec využít.

[39] Je pravdou, že z judikatury Evropského soudu pro lidská práva i Nejvyššího správního soudu vyplývá, že pokud cizinec založí svůj soukromý či rodinný život v hostitelské zemi s vědomím, že v této zemi pobývá neoprávněně, lze zásah do jeho

pokračování

soukromého a rodinného života v podobě vyhoštění či nutnosti vycestování shledat nepřiměřeným jen ve výjimečných případech. Stěžovatel však pomíjí, že žalobce žil v České republice a vytvořil si zde veškeré sociální vazby, jak konstatoval krajský soud, již od dětství, a to po dlouhou dobu, až do ztráty povolení k trvalému pobytu, zcela legálně, a rovněž vypověděl, že vztah se svou družkou navázal již před 5 až 6 lety před provedením pohovoru ve správním řízení, tedy rovněž v době svého oprávněného pobytu na území ČR, byť společnou domácnost s družkou sdíleli až poslední dva roky.

[40] Nejvyšší správní soud tedy neshledal napadený rozsudek krajského soudu ani nepřezkoumatelným, ani nezákonným, naopak má za to, že se krajský soud ve svém rozhodnutí neodchýlil od ustálené judikatury, která poskytuje dostatečnou odpověď na všechny stěžovatelem uplatněné námitky. Nejvyšší správní soud neshledal žádný z výše vymezených důvodů pro přijetí kasační stížnosti k věcnému projednání. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, shledal ji proto ve smyslu § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a odmítl ji.

[41] I když Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl, stalo se tak dle § 104a s. ř. s. (byť v jeho znění před novelou provedenou zákonem č. 77/2021 Sb., viz přechodné ustanovení čl. II k tomuto zákonu) pro její nepřijatelnost, Nejvyšší správní soud tedy obdobně jako např. v usnesení ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021 – 28, vycházel z usnesení svého rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020 - 33, publ. pod č. 4170/2021 Sb. NSS, podle něhož je právě odmítnutí kasační stížnosti pro její nepřijatelnost, na rozdíl od jiných případů odmítnutí kasační stížnosti, druhem zjednodušeného meritorního přezkumu napadeného rozhodnutí krajského soudu, výrok o náhradě nákladů řízení se tedy v takovém případě opírá o § 60 odst. 1 (nikoli odst. 3) ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce měl ve věci úspěch, měl by tedy vůči neúspěšnému stěžovateli právo na náhradu nákladů, které v řízení o kasační stížnosti důvodně vynaložil. Ze spisu však nevyplývá, že by mu v tomto řízení jakékoli náklady vznikly, proto mu soud jejich náhradu nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 23. září 2021

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu